

BRUGFIGUREN

in een landelijke omgeving

PRAKTIJKBOEK

Achtergrondinformatie, tips, reacties en terugblik

Inhoudstafel

Voorwoord	5
De school; een maatschappij	6
De landelijke omgeving; niet altijd idyllisch	6
De school, een aanknopingspunt	14
Brugfiguur; altijd een meervoudsvorm	16
Van grondrechten tot ontwikkelingskansen	16
Een trio van actielijnen	18
Komen tot een beleidskeuze; niet altijd vanzelfsprekend	23
Rol en positie van de brugfiguur	25
Een belangrijke tweesprong: informatiedeling of beroepsgeheim?	27
Werken met klasse; brugfiguren wérken	30
Basishouding van een brugfiguur	30
Methodieken naar ouders en kinderen; een actie-wikipedia	34
Een draagvlak maken door informeren en sensibiliseren	37
Een traject is a long long way to go...	38
Eiland zkt vasteland; hoe bruggen verbinden	40
Randvoorwaarden om te 'kunnen' werken	40
Communicatie vanuit een brugfigurenwerking	43
Valkuilen	49
Rapporteren en waarderen; reactie na de actie	50
De kijk van het OCMW	51
De kijk van CLB	52
De kijk van de zorgcoördinator	53
De kijk van de schooldirectie	54
De kijk van de leerkracht	55
Aanbevelingen naar een volgend schooljaar	56
Verduurzamen	56
Verdieping en verbreding van de werking met andere initiatieven	58
Geografische uitbreiding	59
Professioneel ondersteuningsplatform voor brugfiguren	59

Voorwoord: zoveel hoofden, zoveel zin

Het eerste deel van deze publicatie (het inspiratieboek) geeft een theoretische kijk op wat een brugfiguurproject in landelijke omgeving kan zijn.

In wat volgt, horen we de stem van de vele mensen betrokken bij de brugfigurenwerking in Wingene, Houthulst en Eeklo. Wat waren hun doelstellingen bij de start, wat zijn hun reflecties over het reilen en zeilen van de brugfiguren, hoe evalueren ze de werking hiervan en wat zijn hun aanbevelingen naar de toekomst?

Zoveel hoofden, zoveel zinnen... zo luidt het gezegde. En inderdaad, de visie en ervaring verschillen al naargelang de rol en positie en vormen zo een kleurrijke mozaïek. Dat maakt dit praktijkboek boeiend en waardevol voor landelijke gemeenten die op de drempel staan om een gelijksoortige werking uit te bouwen. Want ondanks de diversiteit aan ervaringen, de soms verschillende standpunten... worden de zin en de noodzaak van brugfiguren nooit in vraag gesteld. Werken met brugfiguren heeft zin. Zoveel hoofden, zoveel zin.

De getuigenissen en citaten die de body vormen van dit praktijkboek zijn afkomstig van interviews en/of vragenlijsten van veel betrokkenen.

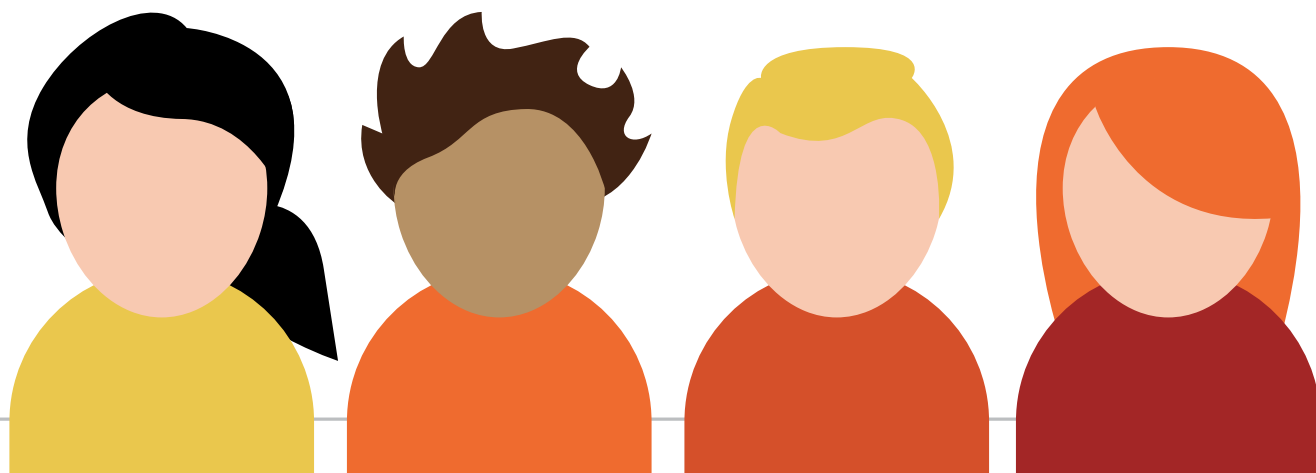
Dit praktijkboek kun je parallel lezen met het inspiratieboek. De structuur is gelijklopend, de titels van de verschillende hoofdstukken werden behouden en starten op dezelfde pagina. Op die manier is de brug tussen theorie en praktijk gemakkelijk te maken, al kan elk deel op zich afzonderlijk worden doorgenomen.

Op www.samenlevingsopbouwvl.be vind je, naast de digitale vorm van deze publicatie, nog meer links met informatie over brugfiguren en praktijk- en achtergrondmateriaal zodat je geïnspireerd aan de slag kan.

Veel leesgenot! Wij hopen alvast dat ook jij zin krijgt in werken met brugfiguren!

Tom Braet, OCMW-voorzitter Wingene

Lieven Verkest, directeur Scholengemeenschap Driespan, Wingene

De school... een maakschappij

In het inspiratieboek komen in dit kader twee elementen aan bod: het eigene van de landelijke context en de basisschool als aanknopingspunt.

In dit praktijkboek vind je de kijk van de verschillende betrokken actoren.

De landelijke omgeving; niet altijd idyllisch

Verschil tussen stedelijke en landelijke context? In stedelijke context: aanwezigheid van andere diensten zoals CAW, een sterke concentratie van diensten. In landelijke context: verdoken armoede, beperktere schaal van gemeentelijke diensten.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Verschil tussen brugfigurenwerking in landelijke en stedelijke context? Dit verschil is moeilijk te benoemen. Wel bijvoorbeeld op vlak van mobiliteit: wij hebben hier weinig bussen. Geen tram of trein. Sommige zaken zijn positief, andere negatief. Bijvoorbeeld anonimiteit versus eenzaamheid: iedereen kent iedereen. Dat heeft voor- en nadelen.

OCMW-beleid en sociale dienst Houthulst

Als kleine gemeente durven investeren in het aanpakken van kansarmoede is lovenswaardig. De strijd tegen kansarmoede is afhankelijk van de beleidskeuzes van lokale besturen en dit verloopt minder gelijkgericht dan op Vlaams niveau. Je moet er onder andere resultaten kunnen voorleggen, tonen dat je de investering waard bent. Dit project moet inspiratie geven aan anderen: we denken bv. ook aan gemeenten zoals Torhout, Ichtegem, Eernegem, Koekelare, Kortemark,... waar eveneens verdoken armoede is. Het zou een evidentie moeten worden dat elke gemeente een brugfiguur heeft. Maar de centrumsteden lopen vaak met de grootste stukken van de koek weg, dit ten nadele van kleine landelijke gemeenten.

CLB Torhout

Of bij een brugfigurenwerking in landelijke context de plattelandsomgeving zwaarder doorweegt dan de verrassende invalshoek om vanuit welzijn naar onderwijs te stappen, blijft een discussiepunt:

Niet de landelijke of stedelijke context maken het grote verschil. De invalshoek is belangrijker: vertrekken vanuit welzijn naar onderwijs, werkt vernieuwend.

Jan, coördinator Wijkcentrum De Kring Eeklo

We zorgen ervoor dat gezinnen al hun vragen durven stellen aan maatschappelijk werkers. Bij veel mensen leeft nog het idee "bij het OCMW moet ik alles blootgeven en zal er druk liggen op mij". De brugfiguren kunnen zich focussen op de brede welzijnsaanpak en niet het financiële. De maatschappelijk werkers van de sociale dienst zorgen ervoor dat er vlot kan samengewerkt worden.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Wat zeggen de vele actoren over de factoren die de landelijke omgeving kenmerken?

Isolement

Het specifieke aan de landelijke context?

Gebrek aan diensten en zelfs afwezigheid van dienstverlening. Daarnaast de mobiliteitsproblematiek uiteraard. Misschien ook de mentaliteit van de gezinnen en mensen die op het platteland wonen... Ze hebben veel minder de gewoonte om hulp te vragen en met diensten om te gaan. Er is een groter taboe op dienstverlening. Dit is eerder een aanvoelen van mij, ik kan dit niet bewijzen.

Anje, brugfiguur Houthulst

Doordat goedkopere winkelketens vaak niet nabij aanwezig zijn, zijn mensen genoodzaakt om veel energie te stoppen in verplaatsing omdat net ook het openbaar vervoer het vaak laat afweten in deze regio's en mensen soms genoodzaakt zijn plaatselijk duurdere goederen aan te schaffen.

Larissa, brugfiguur Wingene

Voor mensen van allochtone origine is het heel moeilijk om naar de taallessen voor volwassenen te gaan. Mensen geraken omwille van de beperkte mobiliteit en de lange werkdagen niet op de taallessen die doorgaan in Brugge/Roeselare/Tielt.

Larissa, brugfiguur Wingene

Invloed van nationale en internationale tendensen

Ook werkgelegenheid in de eigen of omliggende gemeenten trekt nieuwe mensen aan. Er werken veel Roemenen en Bulgaren in Roeselare. Zij komen in Houthulst wonen omdat de woningen er goedkoper zijn dan in Roeselare. Ook in Zwevezele waar veel industrie en werkgelegenheid is, komen meer allochtone gezinnen wonen. De druk die dit geeft op een gemeente, op onderwijs,... wordt vaak niet gezien. Er is een afgeleide kost van veel tewerkstelling en groei van de economie.

lerend netwerk

Specifiek voor onze gemeente is de aanwezigheid van ook heel wat Oost-Europese arbeiders, voor hen is de integratie als ouder op school niet vanzelfsprekend.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Er is een soort plattelandslok omwille van goedkope woningen die mensen met minder middelen aantrekken. Eenmaal ze in een dorp wonen, ervaren ze het grote mobiliteitsprobleem wat hun kansen en mogelijkheden beperkt. Zo is er een groot gezin waar de vrouw vaak geen auto heeft omdat haar man regelmatig twee weken van huis is voor zijn werk. In het gezin woont ook een volwassen dochter die naar een beschutte werkplaats mag maar er niet geraakt...

lerend netwerk

Beperkte draagkracht van landelijke gemeenten

Als er structurele middelen komen, gaan deze vaak naar grotere steden en gemeenten omwille van de concentratie van de problematiek. Terwijl dezelfde problematiek landelijk ook aanwezig is maar meer verspreid, meer verdoken,... Zo waren er in Houthulst vanaf 2012 experimentele middelen kinderarmoedebestrijding. Op het moment dat de middelen structureel voor zes jaar werden toegekend viel Houthulst uit de boot. De middelen werden toegekend aan de lokale besturen met de slechtste scores op kinderarmoede - vaak grotere gemeenten en steden.

lerend netwerk

De werking naar de school toe zou wegvallen als de inzet van Samenlevingsopbouw met de brugfiguur er niet meer zou zijn. Dat is het probleem van kleinere gemeente, nl. de beperkte middelen. Nu is de werking ook nog maar in een school en er zijn er zes...

OCMW-beleid en sociale dienst Houthulst

Brugfiguren hebben een andere insteek dan sociale dienst. Zij vertrekken in eerste instantie niet vanuit financiële problemen maar werken op levensdomeinen die binnen de sociale dienst niet of minder aan bod komen.

maatschappelijk werker OCMW Wingene

Mobiliteitsproblemen

Over het gebrek aan beschikbaar openbaar vervoer van landelijke gemeenten naar centrumsteden, tussen plattelandskernen onderling,... kunnen boeken gevuld worden. Dit leidt tot diverse problemen wat betreft de bereikbaarheid van werk, winkels, voorzieningen, hulp- en dienstverlening,... Een schrijnend probleem dat in diverse landelijke gemeenten wordt vastgesteld, is de bereikbaarheid van Centra voor Ambulante Revalidatie.

Mobiliteit: afstand bv. naar een Centrum voor Ambulante Revalidatie, kinderen geraken er niet omdat er geen aangepast vervoer is en te weinig openbaar vervoer. Dat is echt een probleem.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Hieronder volgt een uitgebreid voorbeeld van een kind dat vanuit Wingene begeleiding nodig had van een Centrum voor Ambulante Revalidatie. Maar hoe geraak je daar als het gezin niet zelf over vervoer beschikt?

► Problematiek van bereikbaarheid van Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR)

Het Centrum Voor Ambulante revalidatie staat in voor multidisciplinair onderzoek en behandeling van kinderen met uiteenlopende problematieken op het vlak van ontwikkeling en gedrag. In de volksmond wordt vaak gesproken van 'REVA'.

Het inschakelen van de mindermobielenccentrale in Wingene voor het vervoer van dat kind was geen optie. Probleem was daar niet alleen dat de kostprijs van de mindermobielenccentrale hoog oploopt maar ook dat de vrijwilligers omwille van verzekeringsclausules niet alleen met kinderen op weg mogen. Kinderen die extra medische, psychologische,... begeleiding nodig hebben, kinderen met bepaalde aandoeningen, kunnen bijvoorbeeld de gordel lostrekken. Personeel en begeleiders moeten opgeleid zijn om daarmee om te gaan. Niet alles kan met vrijwilligers opgelost worden.

Als laatste strohalm tot het vinden van een oplossing voor een mobiliteitsproblematiek naar een CAR werd contact opgenomen met Mobiwest (mobiliteitscentrale die helpt zoeken naar aangepast vervoer). Deze dienst kijkt na uit welke regio de vervoersvraag komt en op welke dienst je beroep kan doen. Ik werd verwezen naar de eigen dienst (mindermobielenccentrale van het OCMW). Terug naar af dus...

Elise, brugfiguur Wingene

Navraag leerde dat veel te maken heeft met regelgeving en financiering van CAR's. CAR's hebben geen apart mobiliteitsbudget. Dat maakt dat een CAR binnen een centrumstad soms geen budget voorziet omdat de capaciteit sowieso al volzet is door mensen van de stad zelf. Investeren in busvervoer vanuit het CAR is een eigen beleidskeuze.

Het gegeven dat deze gespecialiseerde ondersteuning voor kwetsbare gezinnen met mobiliteitsproblemen vaak niet bereikbaar is, wordt nog erger als we weten dat de begeleiding door een CAR goedkoper is dan bij privétherapeuten die vaak wel dichterbij aanwezig zijn.

Kostprijs vervoer van en naar een Centra voor Ambulante Revalidatie - fictief voorbeeld.

Een kind moet drie keer per week voor behandeling naar het CAR dat op 15 kilometer ligt van zijn huis.

Het gezin heeft geen auto. Openbaar vervoer is geen optie. De bus van het CAR komt niet tot in het dorp waar het kind woont. Indien vervoer gebeurt door de vrijwilligers van het zorgnetwerk, is dit aan een kilometervergoeding van € 0,34/km.

15 km heen en terug is 30 km. Drie keer in de week maakt 90 km.

$90 \text{ km} * € 0,34/\text{km} = € 30,6$ per week.

Op maandbasis komen we aan € 122,4.

Een leefloon voor een alleenstaande ouder als gezinshoofd bedraagt momenteel: € 1.254,82 (leefloon op 01/09/2018 voor persoon met een gezin ten laste met minstens één minderjarig ongehuwd kind). (<https://www.mi-is.be/nl/equivalent-leefloon>)

► Creativiteit helpt om bruggen te slaan

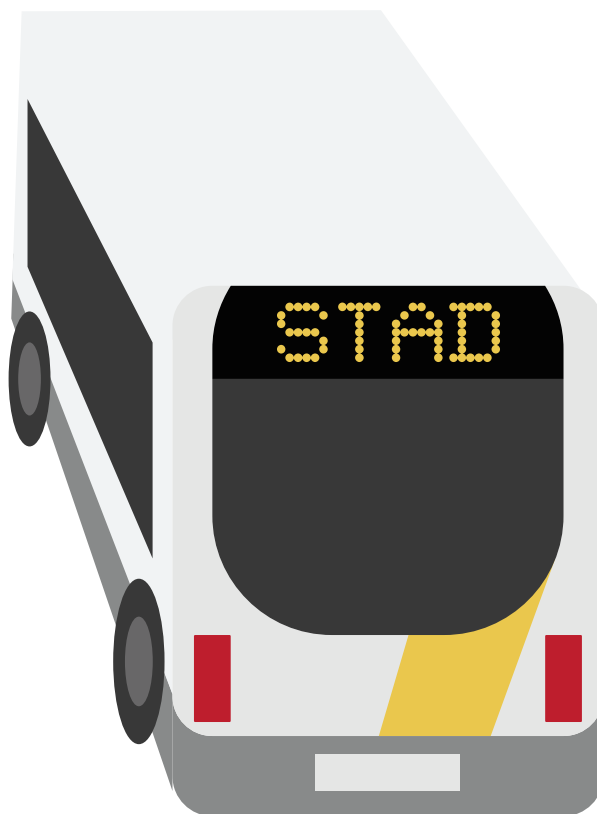
Soms slaagt men erin om creatief verbinding te maken tussen wat er lokaal voorhanden is aan mobiliteit en gesignaleerde problematiek. Zo waren er bijvoorbeeld in Wingene tegelijkertijd vragen van ouders voor busvervoer naar de muziekschool en was er de problematiek van bereikbaarheid van de huiswerkklas. **Beide vragen zijn aan elkaar gekoppeld en opgelost met een bus van de school.**

Soms gaan brugfiguren nog een stapje verder.

Sporadisch gebeurt het dat brugfiguren zelf het 'mobiliteitsgat' dichten om zo erger te voorkomen, om gezinnen toch vooruit te helpen. Dit is eigenlijk een rol die niet graag in de verf wordt gezet maar die soms oogluikend wordt toegelaten door het beleid van welzijnsdiensten (OCMW, Samenlevingsopbouw,...). Het kan absoluut niet de bedoeling zijn dat brugfiguren verengd worden tot een mobiliteitsdienst. Op lange termijn kan dat soort dienstverlening wel renderen precies omdat ondersteuning in zeer preciaire situaties vertrouwen schept.

Per uitzondering kreeg ik de toelating om zelf de mama en het kind tot bij de oogarts te brengen.

Larissa, brugfiguur Wingene

De school, een aanknopingspunt

De noodzaak van het werken met scholen werd aanvoeld vanuit een proactieve werking en de noodzaak van een integrale aanpak wat betreft problematiek gezin en kind. In het begin was er vooral een werking rond groepsmatige aanpak terwijl dit recent is geëvolueerd naar een meer individuele aanpak. De tijdsgeest en de problematieken op school worden ook groter: (v)chtscheidingen, alleenstaande ouders, psychische problematiek, meer allochtone gezinnen,... Deze problematieken komen ook door de kinderen meer en meer de school binnen. En als je wil werken aan kansen voor deze kinderen, kan je deze problematieken niet negeren.

Anje, brugfiguur Houthulst

In het eerste jaar van de werking wilde men de samenwerking geen brugfigurenwerking noemen. De scholen wilden eigenlijk een werker in hun school. Dat stond tegenover een projectmedewerker onderwijs die vanuit het Wijkcentrum De Kring actief was. Voordeel was dat ik een opleiding had van kleuterleidster en dus vertrouwd was met de werking van een school en tegelijkertijd ook met de werking van wijkcentrum De Kring.

Kirsten, brugfiguur Eeklo

Op een startvergadering heeft de directeur de brugfigurenwerking voorgesteld. Ik had toen veel te maken met Poolse gezinnen. Ik ben hier gestart als onthaalleerkracht met een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (n.a.v. asielcentrum). Als leerkracht vertrouwen winnen bij deze ouders is zeker niet evident. Ouders denken vlug dat iets niet oké is. Via de brugfiguur is dit gemakkelijker. Ik stond dus zeker open voor dit nieuwe initiatief.

leerkracht Wingene

Ik was vanaf het begin blij dat ik op iemand extra kon rekenen om kansarme gezinnen te bereiken. Ik was al met die gezinnen bezig. Je kan ze wel bereiken (na lang aandringen) en verwijzen naar bv. Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, CAR,... maar de opvolging vraagt enorm veel energie. Met een brugfiguur is dat ideaal. Het is vertrouwelijk en buiten de schoolse context. Er zijn veel ouders die negatieve ervaringen hebben met CLB, met school,... Het is positief dat dit vanuit de welzijnsopdracht van een gemeente kan gebeuren.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

De brugfigurenwerking ontstond vanuit de nood aan afstemming tussen scholen en sociaal huis, en ook andere diensten en verenigingen die zich richten op het gezin. Er zijn ook een aantal moeilijk te bereiken gezinnen die zelf niet de weg naar het OCMW vonden. Het kind als "middel" om het gezin te bereiken, vindplaatsgericht werken en outreachend werken... is dus een andere vorm van welzijnswerk. We gaan naar de ouders toe. We zorgen voor een hoge aanspreekbaarheid en een lage drempel.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

De brugfiguren slagen erin, sneller dan verwacht, om contact te leggen met ouders via allerlei activiteiten. In het tweede jaar is het bereik spectaculair toegenomen, ook de toeleiding naar hulp. Er kan breed gewerkt worden op verschillende domeinen. Eigenlijk bewijst dit dat er noden zijn, die op het eerste zicht niet te zien zijn. Gezinnen hebben niet alleen financiële noden, het is een complexe wereld en veel gezinnen worstelen met veel problemen. Een school staat wat op afstand t.a.v. sommige welzijnsproblemen in het gezin. Ouders en brugfiguren moeten in vertrouwen kunnen werken, dat is goed voor de ouders.

Lieven, directeur Scholengemeenschap Driespan Wingene

Brugfiguur; altijd een meervoudsvorm

Een brugfiguur werkt aan het realiseren van sociale grondrechten en het optimaliseren van kansen voor kinderen. Zowel in Wingene als in Eeklo is de school de toegangspoort en sturen zij gezinnen door naar de brugfiguur. Ook Houthulst zet sinds kort in op een samenwerking met onderwijs.

We houden de drie punten aan van het inspiratieboek: werken aan grondrechten en ontwikkelingskansen, drie mogelijkheden van actielijnen en de inbedding binnen het lokaal sociaal beleid.

Van grondrechten tot ontwikkelingskansen

Er waren verschillende aanleidingen om met een brugfiguur aan de slag te gaan vanuit het OCMW.

We willen een nieuwe visie voor het OCMW waarmaken op gemeentelijk niveau, een ommezwaaai naar proactief op het veld aanwezig zijn, van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd werken.

We stellen vast dat gezinnen met kinderen het OCMW te weinig kennen als hulp- of dienstverlener. Ze zijn relatief afwezig in het OCMW-cliënteel. Er is een te hoge drempel, zelfs onder de vlag sociaal huis.

We kregen signalen van de scholen, bv. onbetaalde facturen, ouders die niet bereikt worden of niet participeren,... Voor een school is het ook niet evident om binnen te geraken in thuissituaties, ze botsen op muren, er is geen tijd of ruimte,... Scholen hebben eigenlijk ook vooral een pedagogische opdracht en soms zijn de welzijnsvragen te complex.

We hebben gekozen om in te zetten op proactief en preventief werken door aanwezig te zijn op de schoolsite met een maatschappelijk werker via een brugfiguur. Als landelijke gemeente kiezen we expliciet voor inzet in het basisonderwijs. Profilering willen we vooral doen naar ouders als vertrouwenspersoon.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

De contacten van de brugfiguren met de ouders lopen zeer goed. De brugfiguren slagen erin om contact te leggen met ouders via allerlei activiteiten. Onder meer door de aandacht voor studietoelagen en de ondersteuning van de brugfiguur in deze steeg in de wijkscholen het aantal kinderen dat een studietoelage krijgt. Dit had ook een invloed op de SES-indicatoren¹ en dus het aantal uren voor zorg.

directieteam Wingene

Ontwikkelingskansen vergroten is een groot woord. Als brugfiguur faciliteer je een beter thuismilieu zodat kinderen zich alleen maar moeten bezig houden met ontwikkelen en de problemen thuis beter van zich kunnen afzetten. Als je ouders kan samen brengen en hen tips geven rond opvoeding komt dit indirect ook de kinderen ten goede en indien er sprake is van een goede relatie met de school, zullen ouders ook vlugger problemen melden en meer openstaan voor hulp. Wat weeral een pluspunt is voor de kinderen. Er is niet alleen meer negatief contact met school maar ook positief contact waardoor ouders meer inzien wat school ook kan betekenen en ze meer open staan voor hulp.

Anje, brugfiguur Houthulst

We bereiken nu veel meer gezinnen die kwetsbaar zijn en er is een vertrouwensband gegroeid met deze gezinnen. Vroeger verliep alles veel stroever, was er meer frustratie, minder wederzijds begrip. De brugfigurenwerking heeft voordelen voor het gezin, voor het kind en ook voor de school.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Ook andere diensten ervaren de voordelen: het valt hen op dat sommige gezinnen bepaalde zaken beter op orde krijgen: financieel-administratief of op andere belangrijke levensdomeinen zoals wonen, administratie...

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

¹ In het **gewoon basisonderwijs** maken de SES-lestijden (toegekend op basis van de socio-economische status van de leerlingen) integraal deel uit van de omkadering. Om de socio-economische status van de leerlingen te vatten, wordt gebruik gemaakt van volgende indicatoren: thuistaal van de leerling, een schooltoelage ontvangen, het hoogst behaalde opleidingsniveau van de moeder.

Een trio van actielijnen

Dit trio van actielijnen zijn geen drie evenwijdige lijnen. Ze vormen eerder een organisch, dynamisch gegeven dat toelaat om brugfiguren concreet, actueel en op maat te laten werken. Soms wordt individueel gestart, soms groepsmatig en soms vice versa. Beleidsmatig wordt er altijd op verschillende niveaus signaleerd en opgevolgd.

Individuele begeleiding

Brugfiguren werken integraal, hun manier van werken verbindt verschillende levensdomeinen. Zij krijgen zowel te maken met psychische problemen, problemen i.v.m. huisvesting, vragen i.v.m. de opvoeding,... Omdat ze werken op verschillende levensdomeinen, hebben ze soms de rol van trajectbewakers, van trajectregisseurs.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Brugfiguren zorgen voor meer ondersteuning bij meerdere gezinnen en voor meer aanklappend werken. Brugfiguren kunnen mee het verschil maken. Ze vormen een effectieve brug tussen gezin, school en CLB.

CLB Torhout

Een brugfiguur werkt op maat van het gezin en volgens de situatie die zich aandient: niet elke aanpak werkt overal op elk moment en niet elke ouder heeft nood aan hetzelfde.

In Eeklo zet de brugfiguur vooral in op individueel werk met gezinnen. Dat heeft sterk te maken met de lokale context maar is ook een bewuste keuze. De brugfiguur is er namelijk actief vanuit het Wijkcentrum De Kring. Dit wijkcentrum heeft een grote verscheidenheid van aanbod aan ontmoeting, informatie, vorming,... ook voor gezinnen. Het is dan ook niet de taak van de brugfiguur om dit zelf te organiseren. Wel is het de taak van de brugfiguur om signaal te geven welk aanbod eventueel wordt gemist. De brugfiguur organiseert ook geen activiteiten op school. Ze komt enkel op de scholen om te netwerken. De brugfiguur probeert veel aanwezig te zijn aan verschillende schoolpoorten en op schoolfeesten. Door een vertrouwd figuur te worden op de scholen wordt de drempel lager voor de gezinnen om de brugfiguur aan te spreken. Daarnaast is er rechtstreeks contact met de zorgcoördinatoren en directies van de scholen om gezinnen op een constructieve manier te kunnen opvolgen.

Groepsmatige aanpak

Heel wat brugfiguren kunnen gebruikmaken van **groepsgerichte momenten** om ouders te bereiken.

Via groepsmomenten kan er ook gewerkt worden aan de participatie van ouders op school, informatie en vorming van ouders, ontmoeting tussen ouders en het stimuleren van het sociaal netwerk... In Wingene werd o.a. groepsmatig gewerkt via de huiswerkbegeleiding, de Pretcarrousel²,...

Individueel werk en groepswerk zijn aanvullend. Je kan niet zeggen dat het groepswerk voor iedereen hetzelfde betekent. Sommigen komen voor de ontspanning. Anderen komen om te leren.

Anje, brugfiguur Houthulst

We hebben geëxperimenteerd met koffiemomenten op school. De dinsdag om 8u werd bv. koffie en fruitsap aangeboden. Dit moment had echter een strak schema en bovendien had ik handen te kort waardoor er geen tijd was om te praten. Na enkele keren bleek dat ik ook steeds dezelfde mensen bereikte.

Kirsten, brugfiguur Eeklo

² De Pretcarrousel is een laagdrempelig evenement voor jonge gezinnen.

De groepsactiviteiten waren ook op school een eerste binnenkomeer. Een koffiemoment aan de schoolpoort 'op de koffie met de directeur' was een eerste initiatief, gevolgd door een bakactiviteit waar allochtone ouders centraal stonden, een dialoogmoment voor ouders over de school,... Dit dialoogmoment vond plaats onder de titel 'Ouders als... meedenkers'. Langzamerhand werd 'Ouders als...' de titel voor de activiteiten van ouderbetrokkenheid in groep op school. De 'Ouders als...' geraakt stilaan ingeburgerd op school. Het is gestart met Ouders als meedenkers maar is geëvolueerd naar Ouders als meepraters, Ouders als meefietsers,... Meer en meer wordt het een vanzelfsprekendheid en een leidraad, een herkenningspunt, een constante om ouders te betrekken. Stel dat er bv. een muur moet geschilderd worden zou men bv. spreken van Ouders als mee-schilders...

Anje, brugfiguur Houthulst

Een ander project in Houthulst was het fruit-groenten-project. Tien weken lang wordt er gevraagd aan ouders om fruit te snijden. Hierdoor worden verschillende ouders betrokken en bereikt; we noemen ze de fruitmama's. Dat vraagt wel een tijdsinvestering: de zorgleerkracht organiseert dit samen met de fruitmama's. In Wingene doet men dit met de scholen al 5 jaar. Het is telkens een tof moment, het is een opstap.

lerend netwerk

Signaleren en rapporteren aan het beleid

Het beleidsmatig werken in Wingene krijgt vorm in kleine acties of nieuwe vormen van overleg. Enkele voorbeelden:

- ▶ Ervoor zorgen dat kwetsbare kinderen en ouders op een niet-stigmatiserende manier kunnen betrokken worden bij het schoolfeest.
- ▶ Het inbrengen van signalen op de stuurgroep of op de visiegroep Brede School waar het brede veld van actoren die te maken hebben met gezinnen en kinderen vertegenwoordigd zijn en waar de voorbereiding gebeurt voor het Huis van het Kind.
- ▶ Door de komst van de brugfiguren is een structureel overleg ontstaan tussen vrijetijdsdiensten en welzijnsdiensten onder de naam 'Vrijwel'. Hierdoor kwam er betere afstemming op vlak van dit aanbod en was er betere toeleiding van ouders omdat de brugfiguren het vrijetijdsaanbod beter leerden kennen.

Wat mij heeft verrast was dat doorheen de individuele casussen een aantal aspecten sterk zichtbaar zijn geworden die structurele oorzaken hebben bv. mobiliteit, de afstand tot een CAR. Door dit aan te kaarten bij het beleid, worden nu ook stappen op dit vlak gezet.

Er is een zekere vorm van communicatie ontstaan met de gemeente, dat is positief. Ook de resultaten op de andere levensdomeinen zijn sterk, dit zou een school niet alleen kunnen bereiken. De blijvende intense opvolging is ook verrassend en erg positief.

directieteam Wingene

Integratie OCMW-gemeente zat hier al op het goede spoor, dat versterkt en versnelt de samenwerking. Vooral de samenwerking tussen welzijn en de vrijetijdsdiensten (jeugd, cultuur, sport...) is erg belangrijk, we hebben een tweemaandelijks overleg 'Vrijwel' (vrije tijd en welzijn). Bij het ontstaan van het Vrijwel-overleg was het doel vooral: samen programma overlopen en afstemmen. Momenteel zitten we in de fase: hoe gaan we samen iets aanpakken? Nu willen we rond thema's samenwerken bv. verslaving. Ook het lokaal dienstencentrum sluit aan op dit overleg.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Eigenlijk moet het structureel denken het eerste en belangrijkste zijn om aandacht voor te hebben want uiteindelijk, op het einde van de rit, doe je het daarvoor. Als je het structureel kan veranderen en verhelpen, moeten mensen misschien minder voor deze dingen individueel geholpen worden. Maar soms moet je omgekeerd te werk gaan. Binnen het functieprofiel van een opbouwwerker is het wel wat zoeken naar verhouding met individueel werk, hulp- en dienstverlening. Vandaar dat hiermee ook niet gestart werd vanaf het begin.

Anje, brugfiguur Houthulst

Komen tot een beleidskeuze; niet altijd vanzelfsprekend

Het motiveren om tot een beleidskeuze te komen, vraagt veel voorbereidend werk. Een fase die niet mag onderschat worden. Het is belangrijk om met de juiste partners rond de tafel te zitten, verwachtingen te toetsen en duidelijke afspraken te maken.

Komen tot een beleidskeuze

De OCMW-raad keurde het voorstel van visieommezwaai goed: van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd. Sterker preventief en proactief werken en drempels wegwerken. Het werd bekeken als een proefproject voor twee jaar met 50% subsidies via Leader. Door de subsidies was de eigen investering meer haalbaar en sneller aanvaard.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Voldoende budget. Een brugfigurenwerking vraagt personeelsinzet, ook als er gestart wordt met projectmiddelen. Ook de andere gemeentelijke en OCMW-diensten voelen de impact. Als je als bestuur hiervoor kiest, moet je een langdurig engagement aangaan, het vraagt een langetermijnvisie.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Vraagt veel personeelsinzet, je moet erachter staan. Het vraagt middelen.

OCMW-beleid Houthulst

Partnerschap

Het overtuigen van de schooldirectie was niet echt nodig. De scholen zaten met een nood, hadden vragen en waren daarom sterk vragende partij. Het vraagt wel een inspanning en overtuiging van leerkrachten. Het vraagt ook een engagement van de scholen: lokaal ter beschikking stellen, deelname aan het overleg van de stuurgroep, afstemming met zorgcoördinatoren, vorming voorzien voor leerkrachten. We gaan samen op weg met de school. Scholen moeten er ten volle achter staan en moeten er mee werk van maken. Het moet een geïntegreerd verhaal worden.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Goed overleg vooraf met scholen is cruciaal, zij moeten er ook in geloven. Zorg voor goede afstemming met scholen, voor het uitspreken van wederzijdse verwachtingen.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Dit partnerschap kan zich vanaf het begin concreet vertalen op diverse manieren:

- ▶ Onderschrijving van dossiervorming naar de eigen beslissingsorganen (voor lokaal bestuur: OCMW-raad, voor school: directieteam).
- ▶ Gezamenlijke externe dossiervorming wanneer externe middelen worden gezocht.
- ▶ Vorming en deelname aan een stuurgroep.

Bij de start van een brugfigurenwerking is een engagementsverklaring door twee partners met afbakening taken, rollen, planning, prioriteiten en de te behalen doelen aangewezen.

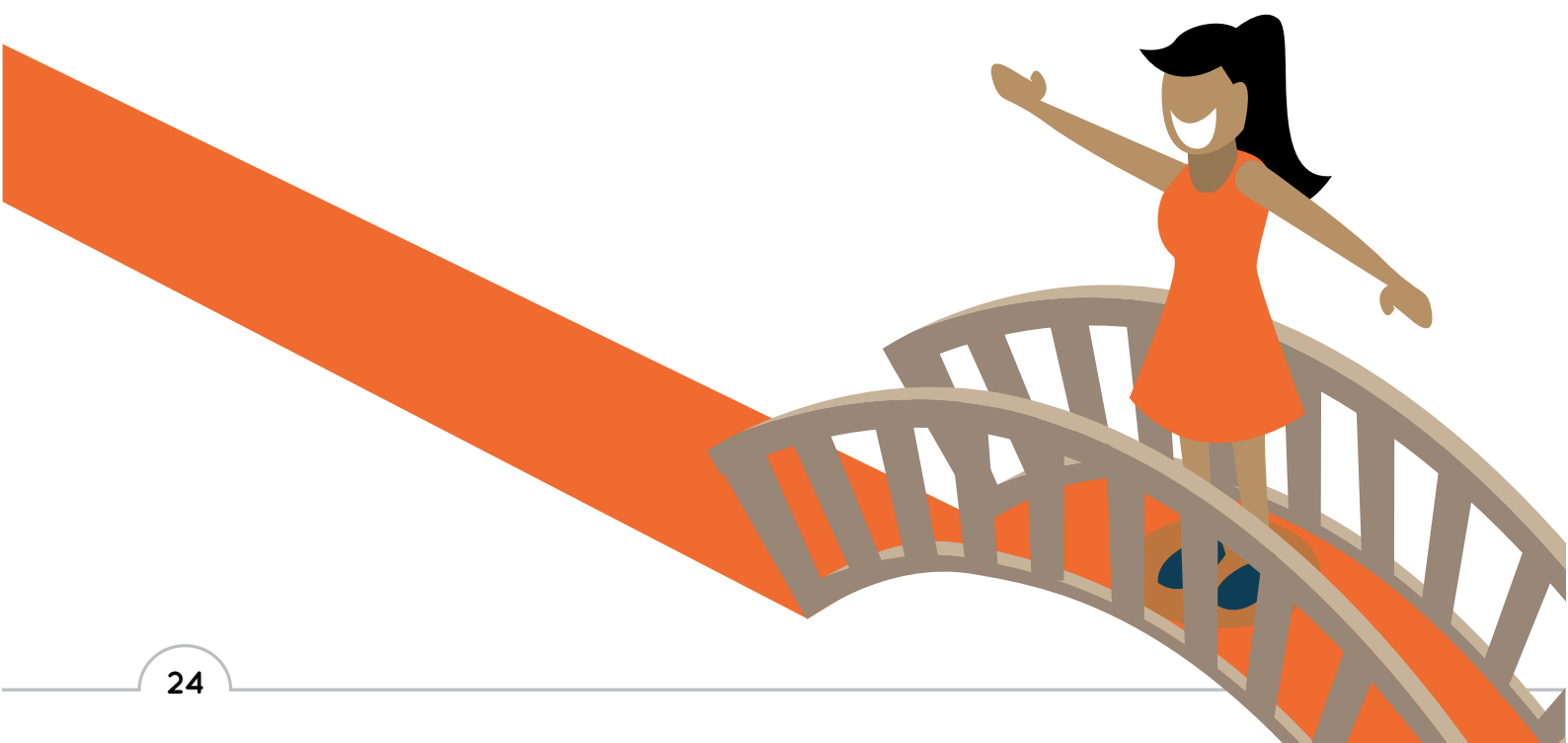
Larissa en Elise, brugfiguren Wingene

Het benoemen van doelstellingen en engagements in grote lijnen gebeurde bij de opmaak van het subsidiedossier (impulsdossier). Achteraf gezien was dit niet voldoende. Maar door het experimentele karakter kon het op dat moment niet anders.

Anje, brugfiguur Houthulst

Brugfiguren zijn nieuwe partners voor ons als CLB. Ze zijn een extra hulp in het bereiken van kwetsbare gezinnen. Zij kunnen soms snel hulp bieden en zijn vrij toegankelijk.

CLB Tielt

Rol en positie van de brugfiguur

Goede afspraken maken de samenwerking concreet. Er moeten afspraken gemaakt worden rond de plaats en het mandaat van de brugfiguur. Verder moet het ook duidelijk worden welke mogelijkheden er zijn als één gezin door meerdere diensten wordt begeleid.

Bij de start van onze projectverbreding naar de school toe had ik geen mandaat en diende ikzelf mijn plek en mijn weg te zoeken, initiatieven te nemen en mij proactief op te stellen bij activiteiten die de school organiseerde. Soms vroeg dat wel enige flexibiliteit; zoals activiteiten die op zaterdagavond plaats hadden. Ook op school is een sparring partner nodig die je helpt en het vertrouwen geeft om in te breken in het bastion dat een school soms is.

Anje, brugfiguur Houthulst

Onderling afstemmen betekent zoeken naar een goede manier van samenwerken vanuit respect voor elkaars opdracht. Het is belangrijk elkaar als collega's te zien, met een evenwaardige rol, complementair.

CLB Torhout

Cruciaal: goede heldere afspraken tussen brugfiguur, CLB en school. In de beginfase was er wat overlap in de taakstelling, bv. wie doet nu wat rond schoolafwezigheden? Er is zeker een schemerzone; net daarom zijn afstemming, afspraken en heldere communicatie zo belangrijk. Overleg is één van de cruciale succesfactoren, naast openheid van de brugfiguur. Er is veel afstemming nodig. Soms is er bijvoorbeeld angst op school dat leerlingen zouden vertrekken, bv. stel dat een slechte woonsituatie er voor zorgt dat gezinnen verhuizen dan is de school een leerling "kwijt".

directieteam Wingene

Het is belangrijk om vertrouwen te hebben in elkaar. Dit moet groeien, er is tijd nodig. Belangrijk is een open houding: niet bang zijn om vragen te stellen, elkaar te leren kennen. De persoon is wel bepalend; ook zij moet diezelfde open houding hebben en de zaken tijd willen geven.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Als er geen goede afspraken bestaan over mandaat en de inzet van een brugfiguur ontstaat verwarring:

Het gevaar zit erin dat de school de brugfiguur als personeel van de school ziet en vanuit die optiek wil inzetten. De brugfiguur is een hulpverlener, geen leerkracht. Daarom kan de brugfiguur soms beter bij CLB bepaalde zaken aftoetsen dan bij de school (hebben geen beroepsgeheim).

CLB Torhout

Je kan echt opkomen voor het gezin. Gezin en kinderen staan centraal. Je hangt niet vast aan een school, een CLB of een organisatie waardoor je multidisciplinair en 360 graden rond kunt kijken wat er moet gebeuren.

Anje, brugfiguur Houthulst

Een belangrijke tweesprong: informatiedeling of beroepsgeheim?

Informatie delen, is soms gebonden aan strikte regelgeving die verschillend kan zijn. Dat kan te maken hebben met de organisatie waarin je werkt, de finaliteit die je hebt in de job,... Hieronder een resem ervaringen en bekommernissen om op pagina 29 een overzichtelijk schema weer te geven over het verschil tussen beroepsgeheim en discretieplicht/ ambtsgeheim (met dank aan het brugfigurenproject in Eeklo). Het is in ieder geval aan te raden na te gaan wat de afspraken zijn in de eigen organisatie en bij twijfel juridisch advies in te winnen.

Grote bezorgdheid: als brugfiguur in dienst van OCMW mag de info die je hebt over gezinnen geen repercussies hebben op de situaties van diezelfde gezinnen via de controlefunctie die een OCMW ook heeft. Brugfiguren in Wingene werken binnen OCMW momenteel al apart van de systemen en procedures die voor de andere maatschappelijk werkers gelden.

Ierend netwerk

Samenwerkingsafspraken maken, is belangrijk: onderling overleg ter afstemming wat betreft de gezinnen die zowel door CLB als brugfiguren worden begeleid (binnen de context van gedeeld beroepsgeheim) gekoppeld aan deontologische afspraken (afspraken rond concrete topics zoals bv. beroepsgeheim, verontrustende situaties, leerplichtbegeleiding, uitwisselen van informatie).

CLB Torhout

Het is van belang dat de brugfiguren OCMW-personeel zijn in het kader van het beroepsgeheim. Dan zijn zij hulpverlener en samenwerken vanuit gedeeld beroepsgeheim is dan mogelijk. Dit is bijvoorbeeld belangrijk voor CLB.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

De privacy van de gezinnen is gegarandeerd, de school hoeft niet alles te weten. De brugfiguur kan aanspreekpunt zijn, ouders moeten niet bang zijn dat het OCMW direct in gang zal schieten. De brugfiguur heeft beroepsgeheim en dat is zeker een troef. Zo kan er vertrouwen groeien.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

De meeste diensten hebben er geen probleem mee als ik met de ouders meekom. Vanuit de jeugdconsulent van de jeugdrechtbank werd ik wel heel sterk buiten het dossier gehouden; vanaf dat moment was het immers gedwongen hulp, in casu een minderjarige die niet naar school wou. CLB hield me wel op de hoogte.

Anje, brugfiguur Houthulst

Kanttekening: we zien dat brugfiguren en CLB meer en meer samenwerken, dit ook mede door het beroepsgeheim dat zij beiden hebben. Zonder dat wij het weten als school; wij hebben geen beroepsgeheim. Daar zullen we volgens mij nog moeten zoeken naar een betere afstemming. Ouders shoppen soms van de brugfiguur naar de school. Nu ben ik minder op de hoogte; ik weet dat er iets hangende is maar ben niet meer echt betrokken en weet dan ook vaak niet hoe het zit als ouders hier aankloppen. CLB trekt dit dan vooral, bekijkt dit op een andere manier. Vanuit het zorgcontinuüm moeten leerkrachten vraaggestuurde hulp vragen aan de school. Dit is een gevaar, een valkuil. Als leerkrachten de noden niet zien of niet melden, zal ik als zorgcoördinator dit ook niet weten. Wanneer de leerkracht de nood niet inbrengt op een overleg, zullen CLB en de brugfiguur ook niets zeggen (beroepsgeheim) terwijl er misschien wel grote noden zijn waar ook de school kan op inspelen. Als de leerkracht wel de nood aankaart, zullen CLB en brugfiguur aangeven dat ze er mee bezig zijn.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

Bronnen p.29: **Wegwijzers beroepsgeheim**

(via <https://www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim>)

- **Beroepsgeheim en discretieplicht** Anne-Sophie Versweyvelt & Johan Put Instituut voor Sociaal Recht KU Leuven, juni 2018
- **Samenwerking in de hulpverlening** Anne-Sophie Versweyvelt & Johan Put Instituut voor Sociaal Recht KU Leuven, juni 2018

't Zitemzo... met je discretieplicht of ambtsgeheim t.a.v. minderjarige leerlingen, uitgave november 2017

't Zitemzo... met je beroepsgeheim t.a.v. minderjarige cliënte of patiënten, uitgave november 2017

Voor meer detail- en juridische info verwijzen we naar bovenstaande bronnen.

Met dank aan brugfigurenproject Eeklo.

Verschil beroepsgeheim en discretieplicht

BEROEPSGEHEIM (hierna: BG)	DISCRETIEPLICHT (hierna: DP)
BG beschermt het individueel belang van de cliënt en het algemeen maatschappelijk belang.	DP beschermt de belangen van de opdracht, dienst of organisatie.
BG zorgt voor ruimte om na te denken.	
BG geldt voor alle noodzakelijke vertrouwenspersonen.	DP geldt voor iedereen die op grond van de wet, een deontologische code, een arbeidsreglement of overeenkomst tot discretie wordt verplicht.
BG zorgt er voor dat er zorgvuldig wordt omgesprongen met vertrouwelijke informatie.	Iemand met DP kan niet dezelfde garanties op geheimhouding bieden als iemand met BG.
Er mag geen informatie gedeeld worden met derden.	Er mag wel informatie gedeeld worden buiten de 2-persoonsrelatie. Een hulpverlener met DP moet informatie delen met instanties die de wettelijke opdracht hebben om informatie te verzamelen (bv. Kind & Gezin, de politie).
De instemming van de cliënt vormt een onzekere grondslag voor het doorbreken van het beroepsgeheim: de rechtsleer is daarover erg verdeeld. Sommigen aanvaarden wel dat de instemming van de cliënt een betekenisvolle rol vervult, zij het onder strikte voorwaarden.	Informatie kan gedeeld worden met anderen als de betrokkene hiervoor zijn toestemming geeft.
Geen meldingsplicht als men getuige is van een aanslag tegen de openbare orde of de integriteit of veiligheid van de betrokkene in gevaar is.	Wel meldingsplicht als men getuige is van een aanslag tegen de openbare orde of de integriteit of veiligheid van de betrokkene in gevaar is.
Persoon die BG heeft mag wel informatie vragen aan personen zonder BG maar mag zelf geen informatie delen.	
Geen overleg mogelijk met de collega's en binnen het eigen team tenzij er sprake is van gedeeld BG.	Overleg met collega's binnen het eigen team is mogelijk.
Gedeeld BG = kan enkel met andere personen die ook BG hebben. Ze moeten dezelfde context en finaliteit delen. Brugfiguur kan slechts uitzonderlijk (bv. in noodsituaties) informatie delen met justitie (bv. parket/rechtbank) omdat de context verschilt.	
Schending BG = misdrijf -> straf wettelijke vervolging.	Schending DP = tuchtsancties (bv. schorsing of ontslag). Personen die hier schade van ondervinden -> kunnen schadevergoeding vorderen voor de burgerlijke rechtbank.

Werken met klasse; brugfiguren werken

Wat wordt verondersteld van de basishouding van een brugfiguur? In het inspiratieboek vond je reeds veel aanknopingspunten en tips. Hier beluisteren we de ervaring van mensen in het werkveld.

Basishouding van een brugfiguur

Cruciale elementen zijn: op maat werken, vertrouwen opbouwen, neutraliteit bewaken, participatief en laagdrempelig werken en altijd transparantie behouden. Aangezien de brugfiguur een neutrale vertrouwensfiguur is voor gezinnen en kinderen staat of valt de werking van de brugfiguur hiermee.

Op maat werken

Een brugfiguur werkt met gezinnen, in een specifieke context met situaties die zich verwacht maar ook onverwacht aandienen. Daarom moet een brugfiguur op maat kunnen werken.

En dan zie je verschillen: in Wingene wordt gewerkt met zitdagen in de scholen. In Houthulst doet men dit niet. Wel is de brugfiguur daar tijdens de werkweek steeds bereikbaar.

Het heeft weinig zin dat de brugfiguur een schoolpoortwerking uitbouwt aan een school waar de meeste kinderen met de auto gehaald en gebracht worden en de ouders zo laat mogelijk uit de auto stappen en zo snel mogelijk weer vertrekken.

Larissa, brugfiguur Wingene

Als tijdens een oudercontact de bar wordt gedaan door het oudercomité, bied je best als brugfiguur geen gratis koffie aan wanneer je ouders op dat moment wil bereiken.

Larissa, brugfiguur Wingene

CLB's werken op een andere manier. Het ene CLB zal spontaan contact opnemen met de brugfiguur rond een gezin, een ander CLB minder.

Elise en Larissa, brugfiguren Wingene

Je kan gemakkelijker op huisbezoek, hangt minder vast aan procedures,... wat maakt dat je iets creatiever en out of the box kunt denken en werken dan binnen een school of welzijnscontext.

Anje, brugfiguur Houthulst

Vertrouwen opbouwen

Vertrouwen is het sleutelwoord. Een brugfiguur is vooral een vertrouwenspersoon en het is cruciaal om (te proberen) dit vertrouwen niet te verbreken. Brugfiguren leiden gezinnen vaak toe vanuit een eerste hulpvraaganalyse naar bv. de sociale dienst of psycholoog.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Met de brugfiguren gaan we naar de ouders toe. We zorgen voor een hoge aanspreekbaarheid, een lage drempel... We werken vindplaatsgericht en outreachend.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Als school werken wij veel vrijblijvender; we kunnen wel aankaarten en advies geven maar moeilijker opvolgen. Brugfiguren staan dicht bij de mensen, werken heel gemoedelijk en doen veel huisbezoeken. Ze motiveren gezinnen om ondersteuning te zoeken. Drempels worden bekeken en weggenomen. Ouders weten zich ondersteund vooral ook omdat resultaten zichtbaar zijn.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

Vertrouwen opbouwen, vraagt tijd. Dat moet je als hulpverlener respecteren. Sommigen vertellen hun volledige levensverhaal bij een eerste ontmoeting, bij anderen is het na maanden nog steeds met voorzichtige stapjes bouwen aan het vertrouwen. Vaak speelt de (negatieve) ervaring met hulpverlening uit het verleden hierbij een rol.

Elise, brugfiguur Wingene

Laagdrempelig werken

De manier om in contact te komen met de gezinnen is een eerste belangrijke stap. Laagdrempeligheid is hier het sleutelwoord.

De brugfiguren komen vooral in beeld op breng- en haalmomenten van kinderen. Ze zijn ook aanwezig op oudercontacten en hebben een zitdag op school. Bovendien organiseren ze ook regelmatig activiteiten tijdens de breng- en haalmomenten. Op die manier willen we het mogelijk maken dat gezinnen een eerste (hulp)vraag binnen de schoolse context kunnen stellen en dat de brugfiguur ook al een eerste analyse kan doen van de (hulp)vraag.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Af en toe is er ook een koffiemoment aan de schoolpoort op vrijdagmiddag. Dan is het mogelijk om een losse babbel te hebben tussen brugfiguur en ouders. Soms kunnen bepaalde zaken die we opgemerkt hebben in de klas op een gemoedelijke manier aangekaart worden. Belangrijk hierbij is dat er opnieuw vlotte communicatie is van de opgevangen signalen naar directie en leerkrachten.

leerkracht Wingene

Een brugfiguur is meer zichtbaar aanwezig voor de ouders, laagdrempeliger, kan ook sneller contact leggen. Ze staan soms aan de schoolpoort.

CLB Tielt

Brugfiguren werken aan de opbouw van een sterke vertrouwensrelatie in het gezin: nabije ondersteuning van het gezin, flexibiliteit, mond-aan-mond reclame.

CLB Veurne-Diksmuide-westkust

Vanuit de school doen we een beroep op de brugfiguren omdat zij vaak veel dichter staan bij de ouders. Ze zijn toegankelijk en aanspreekbaar voor ouders en daardoor kunnen ze ook meer bereiken. Er was bv. een ontbijtactiviteit op school en de brugfiguur haalde de ouders op aan huis. Een ander voorbeeld: een kind waarvan de brooddoos geen gezonde dingen bevat, een thema dat wij ook behandelen tijdens de lessen 'gezonde voeding'. Maar toch blijft het delicaat om dit naar ouders te brengen. Omdat de brugfiguur het vertrouwen had bij deze ouders is ze er wel in geslaagd dit bespreekbaar te maken.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Transparantie

Om dit vertrouwen in stand te houden is ook **transparantie** nodig. Binnen de samenwerking met diensten is het zeer belangrijk dat de brugfiguur steeds toestemming vraagt aan de ouders om andere diensten aan te spreken of te informeren over hun situatie.

Het is belangrijk dat ouders hun toestemming geven wanneer een gezamenlijk huisbezoek gepland wordt. Wanneer er zaken op school besproken worden, moeten de ouders hiervan op de hoogte zijn en zoveel mogelijk hierbij betrokken worden: transparant zijn, niet achter hun rug om zaken bespreken.

CLB Tielt

Belangrijk is zeker ook dat je aan de ouders vraagt of je de info mag doorgeven, dat ouders weten dat je als school samen met de brugfiguur bepaalde zaken onderling bespreekt, dat ze bv. hun goedkeuring geven vooraf dat iemand bij het gesprek zal aanwezig zijn. Op die manier behoud je het vertrouwen.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Transparantie over je actieplan ten opzichte van de ouders is zeer belangrijk; wat ga je doen, wanneer, met wie en wat verwacht je van de ouders zelf. Ook als iets niet volgens plan verloopt, moet je dit altijd bespreken.

Elise, brugfiguur Wingene

Het inschakelen van een ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting kan helpen om sneller vertrouwen op te bouwen bij kwetsbare gezinnen en kan ondersteunend zijn in het werken met deze gezinnen. In Houthulst werkte de opbouwwerker/brugfiguur sterk samen met een ervaringsdeskundige.

Pluspunt van werken met een ervaringsdeskundige is dat mensen vlugger vertrouwen hebben. Ze weten dat als ze iets vertellen de ervaringsdeskundige, op veel vlakken de ervaring deelt, deze dingen zelf heeft meegemaakt.

*Miranda, ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting,
Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen*

Methodieken naar ouders en kinderen; een actie-wikipedia

In het inspiratieboek werden een aantal methodieken ter inspiratie gepresenteerd. Het praktijkboek toont wat opdrachten zijn van een brugfiguur om, op korte en middellange termijn, een brug te slaan tussen school, omgeving, vrije tijd en hulp- en dienstverlening.

Hieronder een bijdrage van de brugfiguren Wingene.

Taken in kader van school

- ▶ Contactmoment met ouders op school: koffie aan de schoolpoort, zitdagen, schoolpoortmomenten,...
- ▶ Gesprek over schoolgebonden materies met ouders: pesten, beperkte betrokkenheid van de ouders, vertalen voor anderstalige ouders,...
- ▶ Overleg met zorgcoördinator of een multidisciplinair overleg (MDO).
- ▶ Personeelsvergadering bijwonen.
- ▶ Vorming voor leerkrachten en schoolpersoneel: signalenkaart armoede, toelichting door een brugfiguur van elders bij opstart in samenwerking met de zorgcoördinator.
- ▶ Stuurgroep.

Taken in kader van welzijn en opvoeding/het gezin

- ▶ Huisbezoeken.
- ▶ Oudercontacten.
- ▶ Huiswerkbegeleiding.
- ▶ Administratie.
- ▶ Contactmomenten met ouders: administratieve ondersteuning, toeleiding naar hulp- en dienstverlening, een luisterend oor bieden, gezins- en opvoedingsondersteuning, uitleg bij papieren en documenten,...

Taken in kader van de buurt

- ▶ Overleg Vrijwel (overleg vrijetijd, dienst welzijn en lokaal dienstencentrum).
- ▶ Pretcarroussel: i.s.m. landelijke kinderopvang opgestart, nu in samenwerking met Kind & Gezin, consultatiebureau Kind en Preventie, bibliotheek, de brugfiguren, sport- en jeugddienst Wingene. In het kader van de projectstart was dit vier keer per jaar, maar is nu meer in handen van de brugfiguur en wordt tweemaal per jaar georganiseerd. De scholen staan in voor toeleiding en bekendmaking.
- ▶ Visiegroep Brede School/Huis van het Kind (er wordt een intergemeentelijk Huis van het Kind opgericht i.s.m. Wingene, Meulebeke, Pittem en Ruiselede).
- ▶ Samenwerking met de Gezinsbond: aanbieden van infosessies naar ouders toe.

Taken die ondersteunend en inspirerend zijn voor de brugfiguur

- ▶ Lerend netwerk kinderarmoede provincie.
- ▶ Lerend netwerk brugfiguren in landelijke context.
- ▶ Vormingsmomenten.

Een draagvlak maken door informeren en sensibiliseren

Het is belangrijk dat het schoolteam voeling heeft met armoede: bv. het verhaal van een ervaringsdeskundige laten brengen voor de leerkrachten is erg belangrijk. Dat is een echte blikopener: je moet de blik verruimen over armoede om het gezamenlijk doel te kunnen bereiken.

directieteam Wingene

In Wingene werden diverse initiatieven ontwikkeld. Voor leerkrachten is er een signaalkaart armoede ontwikkeld. Deze signaalkaart moet leerkrachten een houvast geven bij detectie van eventuele noden. Daarnaast werd ook een vorming georganiseerd over armoede i.s.m. een vereniging waar armen het woord nemen voor het niet-onderwijzend personeel van de scholen.

Als leerkracht hebben wij ook meer zicht gekregen op armoede en op de problemen van gezinnen. We weten nu meer wat er leeft in dat gezin en kunnen dus ook meer begrip op brengen voor de situatie van het kind.

leerkracht Wingene

Ook in Houthulst werd door de brugfiguur vorming over OCMW en armoede voor directies en zorgcoördinatoren in Houthulst georganiseerd. Een maatschappelijk werker stelde de werking van het OCMW voor. De ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting bracht een kijk op wat armoede is. Op dit vormingsmoment waren alle scholen uit Houthulst aanwezig. Het inschakelen van een ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting naast de brugfiguur, werkte eveneens ondersteunend.

Een draagvlak wat betreft kansarmoede, daar moeten we nog verder aan bouwen. De getuigenis van de ervaringsdeskundige was zeer belangrijk. Dit is echt een punt om nog aan te werken: we hebben vooral een middenklassenkijk op armoede.

directie en ZOCO Houthulst

Brugfiguren zelf zorgen door hun doen en laten ook al voor meer begrip rond kansarmoede en problemen die zich soms bij gezinnen stellen. De inzet van een brugfiguur op zich heeft een positieve invloed op het omgaan met diversiteit in de brede zin van het woord.

Er is meer begrip bij leerkrachten voor achtergrond, cultuur, moeilijkheden van een gezin. Dit zorgt voor meer verdraagzaamheid en heeft ook een positief effect op de kinderen zelf.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Een traject is a long long way to go...

Het is heel belangrijk om gezinnen niet los te laten ook al is er niet meteen een concrete hulpvraag.

We blijven zeker maandelijks contact houden. Gewoonweg om hen niet kwijt te spelen, om hen het signaal te geven dat ze blijven meetellen. Ook al zijn er in de beginfase geen succesverhalen, we sluiten het contact niet af. Blijven investeren is de boodschap.

Elise en Larissa, brugfiguren Wingene

De boodschap uit Houthulst klinkt analoog:

Mensen blijven uitnodigen, mensen niet loslaten ook al reageren ze niet, de deur open houden, het gevoel geven dat ze er toch bij horen,... dat in geval van nood ze altijd bij de brugfiguur/bij iemand terecht kunnen. Dat is belangrijk. Ook al komen mensen soms een tijdje niet... dat speelt geen rol. Elke vraag is een vraag van vandaag en van nu. Vandaar ook een pleidooi voor tijd en ruimte en geen te felle en te snelle verwachtingen. Dit vraagt tijd.

Anje, brugfiguur Houthulst

Door deze langetermijnaanpak slaagt men er soms ook in om gezinnen te volgen, ook al veranderen de kinderen van school. In ieder geval zolang de scholen in dezelfde gemeente gesitueerd zijn. Op die manier zijn er ook voorbeelden van kinderen en gezinnen die gevolgd worden als ze wat ouder worden en de overstap maken naar het secundair onderwijs.

Bij bepaalde gezinnen stopt het ook op een bepaald moment, en kan je niet teveel pushen. Maar de brugfiguur geeft niet af. Ze probeert contact te houden, soms een schooljaar lang.

leerkracht Wingene

Het grote voordeel is dat er een extra partner is die sterk aanklappend kan werken.

CLB Torhout

Een belangrijke **randvoorwaarde** om brugfiguren optimaal hun werk te laten doen, is **tijd en geduld** hebben.

In het begin was het wat moeilijker: je kan het niet forceren. Het heeft een half jaar geduurd tot de werking echt van de grond kwam.

Piet, ZOCO scholen Wingene

De school moet zich realiseren dat dit tijd zal vragen; tevreden zijn met kleine stapjes vooruit.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

Start met een tweesporenbeleid. Werk aan de zichtbaarheid van de brugfiguur op school. Schakel de brugfiguur in bij bv. het bekendmaken van een gemeentelijk vakantieaanbod, gericht op alle ouders en kinderen. Het is cruciaal geen beeld te creëren van een brugfiguur die er (slechts) is voor een bepaalde groep van gezinnen met problemen.

Daarnaast is het belangrijk om bij opstart te focussen op enkele concrete casussen. Zo bewijs je aan alle mensen die nauw betrokken zijn dat je nuttig kan zijn. Succeservaringen werken mobiliserend en zijn zeker ook erg belangrijk voor leerkrachten. Dat lijkt een trage start maar het werkt wel op die manier!

directieteam Wingene

Eiland zkt vasteland; hoe bruggen verbinden

Brugfiguren kunnen slechts werken als bepaalde randvoorwaarden zijn ingevuld. Veel heeft met communicatie te maken, zowel intern als extern.

Randvoorwaarden om te 'kunnen' werken

Maatwerk blijft een uitgangspunt om een brugfigurenwerking op rails te zetten. Maatwerk leveren vraagt veel **flexibiliteit en bewegingsvrijheid**. Dat is een belangrijke voorwaarde om als brugfiguur te kunnen werken. Brugfiguren vertalen dit als de mogelijkheid om kort op de bal te kunnen spelen en het feit dat je minder met procedures moet rekening houden.

| Randvoorwaarde? Flexibiliteit. Tijd. In uren. In bewegingsvrijheid.

Anje, brugfiguur Houthulst en Kirsten, brugfiguur Eeklo

| Als ouders bijvoorbeeld vragen naar een contact op korte termijn, is het belangrijk om in de mate van het mogelijke je agenda hier naar te schikken en ze geen week te laten wachten.

Larissa, brugfiguur Wingene

| Randvoorwaarde: 'mij gewoon laten doen'. De ruimte laten om mijn eigen sterktes verder te ontwikkelen en mijn zwaktes te achterhalen en weg te werken.

Kirsten, brugfiguur Eeklo

| Kans om te groeien. Vrijheid krijgen om te zoeken wat werkt.

Kirsten, brugfiguur Eeklo

| Brugfiguren moeten gedreven medewerkers zijn. Flexibiliteit is nodig, geen 9 to 5 job, geregeld avondwerk, soms weekendwerk, huisbezoeken ook vaak na 17u.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

| Brugfiguur voldoende mandaat en autonomie geven in hun werking.

CLB Torhout

| Belangrijk: een school die erin gelooft en het alle kansen geeft. Een brugfiguur moet aan de slag kunnen met de eigen stijl en eigen aanpak.

directieteam Wingene

Indien er meerdere scholen zijn, maak je best afspraken op voorhand hoe je hiermee omgaat. Is er onvoldoende tijd om overal aan de slag te gaan of wordt er met een groeipad gewerkt. Zorg dat er heldere afspraken zijn over waar de brugfiguur wordt ingezet en hoe er gerapporteerd wordt.

En zelfs al is er voldoende personeelstijd om de brugfigurenwerking op alle scholen uit te bouwen, maak ook dan afspraken rond inzet. Voor de brugfiguur is dat een belangrijk gegeven dat verduidelijkend werkt.

| Maak een afweging van inzet indien er meerdere scholen zijn en beperkte tijd: ga je voor de school met de meeste kansarmoede en hoogste SES-cijfers of ga je starten daar waar het grootste draagvlak te vinden is.

Anje, brugfiguur Houthulst

| Éénmalige prikactiviteiten werken niet. Concentreer je beter op één school waarop je kan doorgaan.. Laat je niet verleiden door op te veel scholen te willen aanwezig zijn als dit niet begroot is in de personeelstijd.

Anje, brugfiguur Houthulst

| Randvoorwaarde om mijn werk goed te kunnen doen? Niet te hoeven nadenken over de verdeling van mijn tijd over de verschillende scholen.

Kirsten, brugfiguur Eeklo

Indien de werking van de brugfiguur geconcentreerd wordt op één of een aantal scholen, is er meestal een klankbordgroep of regelmatige communicatie over de werkzaamheden naar de andere scholen.

In Houthulst focust men op één school. Stand van zaken en ervaringen worden wel gedeeld met de andere scholen via een soort klankbordgroep (informeel LOP).

Indien er met verschillende scholen wordt samengewerkt, zorg voor één stuurgroep waarin de verschillende scholen zijn vertegenwoordigd. Op die manier kunnen er duidelijke afspraken gemaakt worden en lijnen getrokken worden rond inzet brugfiguur, kunnen de planning en prioriteiten in deze planning doorgesproken worden en kan er van gedachten gewisseld worden over te behalen resultaten en verwachtingen (wanneer zijn we tevreden?).

Elise en Larissa, brugfiguren Wingene

In Wingene en Eeklo werkt men in alle scholen. Telkens is er een stuurgroep met vertegenwoordiging van alle betrokken scholen.

Communicatie vanuit een brugfigurenwerking

Elkaars werking kennen, goed en tijdig communiceren met elkaar, vanuit een open houding samenwerken is cruciaal.

In Wingene spreekt men over de brugfiguren door hun voornaam te gebruiken: Elise of Larissa. Dit is toegankelijker en kan beter geplaatst worden. In Houthulst is de brugfiguur bv. gekend als 'Anje van Samenlevingsopbouw'. In Eeklo is dit 'Kirsten van het wijkcentrum' of soms ook 'Juf Kirsten'. Ook al zijn de brugfiguren die hier besproken worden, gegroeid vanuit welzijn, het valt op dat de meeste brugfiguren niet verwijzen naar het OCMW als ze over zichzelf communiceren behalve op momenten dat er problemen ter sprake komen.

| De term OCMW wordt nooit gebruikt. Ook al wordt er geen geheim van gemaakt.

Elise en Larissa, brugfiguren Wingene

| Goede communicatie is een belangrijke voorwaarde om een geslaagde werking uit te bouwen. Dan is de brugfigurenwerking een belangrijke surplus voor de school. Het is ook belangrijk om elkaar af en toe te zien.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

| Belangrijk is dat je elkaar goed kent, dat je elkaars werking goed kent en vlot met elkaar communiceert.

CLB Tielt

| Een open houding is cruciaal: goede onderlinge communicatie, open staan voor de informatie die je krijgt. Het is ook belangrijk dat er heel goed tussentijds gecommuniceerd wordt; bv. de brugfiguur mailt regelmatig een stand van zaken door omtrent bepaalde ontwikkelingen.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

| Communicatie is ook essentieel zodat de leerkracht meer begrip heeft voor het betrokken kind en de ouders. Dan ontstaat er een andere relatie. Ouders en het kind zullen zich meer erkend en gerespecteerd voelen, de leerkracht heeft een beter zicht op de situatie en staat er niet meer alleen voor.

directieteam Wingene

Een resem communicatietips!

We zien brugfiguren als brug tussen school en gezin. We kiezen er voor om niet de link met kwetsbaarheid te vermelden. Vandaar het belang van grote activiteiten. Het is belangrijk om van in het begin het juiste beeld, verhaal te brengen om breed en in vertrouwen te kunnen werken.

Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

De diverse brugfiguren en de actoren gaven op het vlak van communicatie zeer waardevolle tips mee. We doen hier **niet aan bronvermelding** omdat zowel brugfiguren als actoren dezelfde tips of ervaringen doorgeven.

Tips met lange geldigheidsduur:

- ▶ Evalueer tijdig en stuur tijdig bij wat niet werkt.
- ▶ Klein starten en opbouwen bv. eerst huiswerkbegeleiding, dan brugfiguur in drie scholen, dan brugfiguur in alle zes scholen.
- ▶ Zorg regelmatig voor kleine succesactiviteiten en -ervaringen om zo vertrouwen te winnen bij directie, zorgcoördinator, leerkrachten en ouders.
- ▶ Blijf breed werken qua doelgroep; niet in valkuil trappen om te sterk te focussen op een welbepaalde groep.
- ▶ Wanneer je activiteiten organiseert, doe dit bij voorkeur samen met verenigingen zoals bv. de Gezinsbond, Kind en Preventie, oudercomités. Op die manier kan je inzet delen en bundelen, budget soms ook delen, een bredere mobilisatie van leden en achterban realiseren. Verenigingen brengen ook thema's aan, sprekers... bv. sinterklaasactie, cyberpesten, paaseierenraap.
- ▶ Werk op maat van elke school bv. er zijn scholen met een koffiemoment, in andere scholen is dit bv. niet mogelijk omdat er drie uitgangen zijn.
- ▶ Bouw een registratiesysteem uit en breng signalen regelmatig op de stuurgroep en/of bespreek deze met de ouders/gezinnen.

Tips voor een goede voorbereiding:

Naast communicatieafspraken en -materiaal over brugfiguren is het belangrijk om voldoende voorbereiding te treffen met de scholen.

- ▶ Belangrijk is om voor de opstart uitleg te geven aan scholen en leerkrachten over wat een brugfiguur is en wat ze kunnen verwachten. Zo is in Wingene nog voor de opstart uitleg gegeven door de brugfiguur en zorgcoördinator van Kortrijk.
- ▶ Ken de visie en het zorgbeleid van de school of de diverse scholen waar je als brugfiguur werkzaam bent.
- ▶ Ken het CLB waarmee je samenwerkt, hun beleid en aanpak. CLB's kunnen soms onderling verschillen.
- ▶ Probeer te komen tot een afsprakenkader of een samenwerkingsprotocol met CLB. Dit is cruciaal omwille van bv. gegevensdeling.
- ▶ Zorg voor een engagementsverklaring tussen school en brugfiguur.
- ▶ Maak goede afspraken op voorhand rond de plaats van de brugfiguur in het schoolteam en de aanwezigheid op school.
- ▶ Zorg dat je in het begin veel aanwezig bent op de school: kijk wat er gebeurt op school en waar je kan aansluiten.
- ▶ Laat scholen zelf de oefening maken en laat hen nadenken welke gezinnen eventueel baat zouden kunnen hebben bij een brugfiguur.
- ▶ Maak afspraken rond aanmeldingen.
- ▶ Hou rekening met de timing van het onderwijs: er wordt gewerkt en gepland in schooljaren. Als je in september vlot wil starten, zorg dan dat het voorbereidend werk en de nodige afstemming met de school vooraf al gebeurde. Als je communicatie naar de ouders wil brengen bij de start van het schooljaar, weet dat er begin september al heel veel brieven vertrekken vanuit de school naar de ouders. Wacht eventueel tot half september.
- ▶ Communiceer transparant met ZOCO, leerkracht en directie.

- ▶ Stuur aan op een reflex bij het schoolteam dat wanneer er hulpvragen zijn bij ouders, ze doorverwijzen naar de brugfiguur.
- ▶ De ZOCO doet er toe: de ZOCO kan heel wat vragen filteren. Probeer afspraken te maken met de ZOCO over vaste terugkoppelingsmomenten.
- ▶ Hou er rekening mee dat een brugfigurenwerking tijd vraagt. Geleidelijk aan kan de brugfiguur geïntroduceerd worden bij ouders en zo groeit de werking stapsgewijs.

Tips om met ouders te werken

- ▶ Blijf ouders herinneren aan gemaakte afspraken.
- ▶ Werk als brugfiguur zoveel mogelijk in samenspraak met de ouders.
- ▶ Meer en meer communicatie gebeurt digitaal. Soms is het beleid zelfs dusdanig dat er niets meer mag meegegeven worden op papier. Sommige ouders hebben hierbij ondersteuning nodig of kunnen niet online.

Tips voor lokale besturen, scholen, ZOCO's, leerkrachten en CLB betrokken in of van plan te starten met een brugfigurenwerking

Tips lokale besturen:

- ▶ Reken op een aantal maanden tot het vertrouwen er is bij gezinnen en nog een aantal maanden om je zichtbaarheid en herkenning optimaal te benutten op breng- en haalmomenten.
- ▶ Eens op snelheid volgt er veel proactief werk. Calculeer als OCMW deze extra workload in: proactief werken genereert bijkomende druk op sociale dienst.
- ▶ Bouw een nauwe samenwerking uit met Kind & Gezin en het consultatiebureau. Dit zijn de organisaties die kinderen zien vooraleer ze naar de kleuterschool gaan.
- ▶ Afstemming met andere diensten is zeer belangrijk. De dienst vrijetijd, de bib zijn bv. interessante partners met heel wat materiaal en ook expertise. Ook dat vraagt tijd en goede afspraken. Zet de doelstellingen helder met een welzijnstoets, om gezinnen te bereiken die anders niet participeren.

Tips scholen:

- ▶ Een succesfactor is regelmatige aanwezigheid, zichtbaarheid en aanspreekbaarheid van de brugfiguur op school.
- ▶ Beschouw de brugfiguur als lid van het team, als partner die meewerkt aan een positief schoolklimaat en aan opvoedingsondersteuning doet.
- ▶ Laat de brugfiguur zichzelf voorstellen in het begin van het schooljaar aan het schoolteam en de ouders. De aanwezigheid van de brugfiguur op het oudermoment bij de start van het schooljaar kan belangrijk zijn.

Tips ZOCO's:

- ▶ Een brugfiguur is geen zorgcoördinator en vice versa. Belangrijk dat je een manier van werken afsprekt. Ook met de betrokken leerkracht moeten zaken bevestigd en doorgesproken worden. Elektronische zorgdossiers moeten goed worden bijgehouden.... Op die manier kan onderling een vertrouwensband groeien en kan je als één team werken en naar buiten komen.
- ▶ Neem de tijd om de brugfiguur geleidelijk aan te introduceren. Ook andere kanalen zoals de mond- aan mondreclame, flyers, brieven, affiches, de website... zijn belangrijk.
- ▶ Werk via concrete laagdrempelige acties op lange termijn, bv. het koffiemoment. Schep vertrouwen en ga tussen de mensen staan. Hierbij niet te snel opgeven. Laat brugfiguren toe als school, ze zijn zeer aanvullend. Een persoonlijke klik is natuurlijk ook belangrijk. Beschouw brugfiguren niet als indringers: samen sta je veel sterker.

Tips leerkrachten:

- ▶ Regelmatig info doorgeven aan elkaar is belangrijk: goede interactie en communicatie zijn hier sleutelwoorden.
- ▶ Als leerkrachten heel concreet ervaren dat er iets gebeurt met hun signaal, dan brengt dat werkvreugde. Het zorgt voor positieve verhalen. Belangrijk de dingen tijd te geven en te laten groeien.

Tips CLB:

- ▶ Maak afspraken rond de samenwerking met de brugfiguur, eventueel in een samenwerkingsprotocol. Ga daaromtrent in overleg met elkaar.
- ▶ Zorg dat je elkaars werking goed kent. Een goede uitleg over bv. de werking van de huiswerkklas zorgt ervoor dat CLB ook kan doorverwijzen.
- ▶ Zorg dat er een goede afstemming is met directies en ZOCO's. De zorgcoördinator moet de regie in handen hebben en alert reageren zodat er duidelijkheid is wat een brugfiguur kan doen en wat voor CLB bestemd is. Hoe duidelijker dit is, hoe beter voor de werking.

Valkuilen

- ▶ Afstand houden, nabijheid toelaten?

Een uitdaging is om casussen te kunnen loslaten. Heel soms stuur ik dan wel een sms'je in het weekend omwille van de eigen gemoedsrust. Problemen stoppen immers niet in het weekend.

Larissa, brugfiguur Wingene

Soms ben je als brugfiguur de enige vertrouwenspersoon in het netwerk van de ouders. Ze vertrouwen je heel wat persoonlijke zaken toe waardoor je heel nauw in hun leven betrokken geraakt.

Elise, brugfiguur Wingene

- ▶ Omgaan met een middenklassenkijk op armoede

Vaak krijgen brugfiguren af te rekenen met vooroordelen over mensen in armoede of met schrik bij de schoolactoren om hier te sterk op te focussen.

Directeur en leerkrachten waren weinig vertrouwd met kwetsbare groepen en participatiemogelijkheden van hen. De middenklassenkijk en de vooroordelen moesten weggewerkt worden dankzij andere ervaringen. Bij de leerkrachten was het de bedoeling om vorming te organiseren rond armoede met een ervaringsdeskundige maar dit is steeds verdaagd.

Anje, brugfiguur Houthulst

Een draagvlak creëren rond kansarmoede is niet altijd gemakkelijk. Er leven nog veel vooroordelen: "ze hebben ook een iphone en zelfs een grotere TV". We kijken allemaal nog te veel door onze middenklassenbril.

directie en ZOCO Houthulst

Ervaring leert dat een jaarthema goed werkt. Maak hiervan gebruik op een doenbaar tempo. Dergelijke vorming is belangrijk omdat er snel beschuldigend gesproken wordt; bv. "schoolfactuur niet betaald, maar ze hebben wel een dure GSM". Dat vraagt energie van leerkrachten maar in ruil krijgen ze veel inzicht, meer kennis van armoede en bestaansonzekerheid.

directieteam Wingene

Rapporteren en waarderen; reactie na de actie

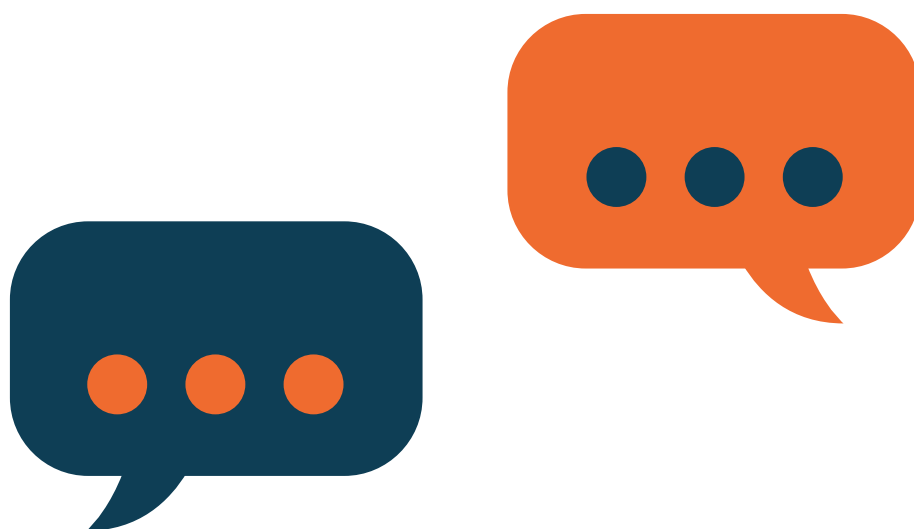
Resultaten van het brugfigurenproject in Wingene werden voorgesteld in het inspiratieboek, aangevuld met een kwalitatieve terugblik van Houthulst. Rapporteren en waarderen, gaat over meer dan cijfers alleen. Op de volgende bladzijden vind je een terugblik op de werking van enerzijds de brugfiguren zelf en anderzijds van de vele betrokken partners.

Ook hier doen we niet aan persoonlijke bronvermelding omdat heel veel van deze reflecties door veel mensen werden bevestigd.

Achtereenvolgens komt de kijk van:

- ▶ OCMW
- ▶ CLB
- ▶ Zorgcoördinatoren
- ▶ Directieteams
- ▶ Leerkrachten

Ouders en kinderen gaven we een voorrangsrol in de getuigenissen die je doorlopend kan lezen in het inspiratieboek.

De kijk van het OCMW

- ▶ Het is verrassend hoe snel gezinnen vertrouwen geven aan brugfiguren. Gezinnen komen nu naar een oudercontact of nemen deel aan activiteiten. Op dat vlak zijn de resultaten overweldigend. Evengoed verrassend is het enthousiasme van het oudercomité en de zorgcoördinatoren; beiden bereiken nu gezinnen waar contact vroeger moeilijker lag..
- ▶ Vanuit scholen krijgen we als OCMW heel dikwijls het signaal dat het contact met bepaalde ouders sterk verbeterd is, dat de zorg effectief wordt aangepakt, de brugfiguur wordt herkend.
- ▶ Door positieve ervaringen zien ook maatschappelijk werkers en andere diensten het nut van een brugfiguur: nu lukt het om de papieren in orde te houden zowel financieel-administratief als op andere belangrijke levensdomeinen zoals wonen, tewerkstelling, zorg,...
- ▶ Resultaten zijn heel moeilijk meetbaar. Als OCMW merk je wel een verschil: er worden meer mensen bereikt, ze vinden sneller toegang en worden echt sterker. De werking met ontmoetingsmomenten is belangrijk voor mensen die zoeken naar een netwerk, die zich alleen voelen, die nood hebben aan een babbel, nood om hun verhaal te doen...
- ▶ Een brugfiguur kan inspelen op wat een gemeente reeds aan preventieve campagnes heeft, om ook in kader van die campagnes meer gezinnen te bereiken.
- ▶ Voor de sociale dienst is het enerzijds een ontlasting omwille van de extra ondersteuning maar anderzijds ontstaat meer werk omdat het de drempel verlaagt en er meer toeleiding is.

De kijk van CLB

- ▶ Een brugfiguur kan verder gaan in opvoedingsondersteuning dan een CLB. We zijn geen contextbegeleiders. De brugfiguur probeert CLB soms te introduceren in bepaalde gezinnen.
- ▶ Sinds de opmaak samenwerkingsprotocol is de taakverdeling voor alle betrokkenen duidelijk. Door het gedeelde beroepsgeheim kan CLB en brugfiguren samen een antwoord bieden op hulpverleningsvragen.

Een samenwerkingsprotocol kan de brugfigurenwerking in goede banen leiden. De belangrijke punten van zo'n protocol zijn: kadering en toelichting van de opdracht en het hulpverleningsaanbod zowel van CLB als van de brugfiguren, afspraken betreffende werkingsprincipes en engagementen, informatiedeling, aanwezigheid op oudergesprekken,...

- ▶ Om o.a. een samenwerkingsprotocol voor te bereiden is tijd nodig. Op zich schept dit al een band. De weg er naar toe was even belangrijk als het resultaat. Goede afspraken maken goede vrienden. Een samenwerkingsprotocol kan je niet zomaar overnemen/kopiëren naar een andere gemeente; dat is afhankelijk van de context.
- ▶ Brugfiguren zorgen voor meer ondersteuning bij meerdere gezinnen en voor meer aanklappend werken. Brugfiguren kunnen hier het verschil maken.
- ▶ Voor de brugfiguur die soms lang alleen worstelt met moeilijke thuissituaties is het belangrijk dat men kan terugvallen op ervaring van bv. CLB dat als klankbord kan dienen. Brugfiguren moeten weten dat zij ook op CLB kunnen rekenen!

De kijk van de zorgcoördinator

- ▶ Als ZOCO werken we samen met de brugfiguur van zodra er een vermoeden is van kansarmoede. Als anderstaligen zich inschrijven, is het goed om de brugfiguur hierover te informeren. Kleuterparticipatie is een ander punt dat dankzij de brugfigurenwerking verbeterd is omdat de brugfiguur aan huis gaat en ouders (ook mensen met een migratieachtergrond) tracht te overtuigen van het belang van kleuteronderwijs.
- ▶ De brugfiguur is een aanspreekpunt ook voor de emotionele context. Dat is iets wat de school moeilijker kan opnemen voor het ganse gezin. De brugfiguur heeft meer ruimte om stap voor stap dingen aan te pakken en op te volgen.
- ▶ De afspraak op school is dat de leerkracht meldt aan de zorgcoördinator en de directeur. De zorgcoördinator bekijkt daarna of het iets is voor bv. de brugfiguur, CLB of beide.
- ▶ Een huiswerkklas is zeker een meerwaarde. Niet alleen omdat de kinderen erop vooruit gaan (ze studeren beter, het huiswerk wordt gemaakt, de leerstof wordt op een goede manier ingeoefend) maar ook omdat de ouders bereikt worden. Aan de ouders wordt gevraagd hun kinderen te komen ophalen en dan is de brugfiguur aanwezig. Zo ontstaat persoonlijk contact en praten ouders over hun kinderen of komen andere zaken aan bod. Flyers worden vertaald, de kinderen krijgen een leuke activiteit na het huiswerk, er is tijd voor een losse babbel.
- ▶ De brugfiguur durft ook kritisch zijn, heeft een neutrale rol en kan op een positieve manier kritisch reflecteren. De brugfiguur durft zeggen waar het op staat, en wij doen dit ook: wederzijdse open communicatie rendeert.

De kijk van de schooldirectie

- ▶ Voor ons als school zijn er twee pistes die aanleiding gaven om met de brugfiguur samen te werken: die van het zoeken naar contact met gezinnen met een migratieachtergrond en die van het zoeken naar contact met gezinnen in kansarmoede. Het opzet van het OCMW was oorspronkelijk een project rond kinderarmoede. De school was slechts zijdelings betrokken. De brugfiguur deed appel op onze school via concrete vragen van ouders op school. En zo is het begonnen.
- ▶ Voor een school is een brugfigurenproject een grote meerwaarde. De school is vooral met onderwijs bezig. Als er problemen zijn dan blijf je toch altijd vertrekken vanuit onderwijs. Een brugfiguur werkt veel ruimer. Dat is belangrijk voor het katholiek onderwijs: de missie is om voor alle kinderen aandacht te hebben. Dat wordt via de brugfiguren nog sterker omgezet in praktijk; aandacht voor de medemens, op respectvolle, voorzichtige manier én met effect. Wat we zeggen, kunnen we meer uitvoeren. Er wordt veel gebabbeld, veel geschreven in visieteksten. Brugfiguren trekken dit door naar de praktijk....
- ▶ Het is voor de leerkrachten een hele hulp. Het weegt op de schouders van de titularis dat kinderen niet alle kansen krijgen. Een brugfiguur zorgt voor concrete oplossingen. Daar houden leerkrachten van. Zij kunnen naar de brugfiguur stappen en vragen stellen en doorgeven in vertrouwen. Een leerkracht kan een signaal doorgeven aan de brugfiguur én ze zien dat er iets mee gebeurt.
- ▶ De resultaten van de aanwezigheid van de brugfiguur merken we als school vooral door het aantal vragen die door de brugfiguur werden behandeld. Meer bewijs is niet nodig. Bepaalde gezinnen zijn op dit moment in begeleiding, waar doorverwijzing jaren faalde. Ouders zien de brugfiguur ook als een echt aanspreekpunt.

De kijk van de leerkracht

- ▶ Er is een efficiëntere werking die ten goede komt aan gezinnen en kinderen die het op één of andere manier moeilijk hebben. Doordat er vertrouwen opgebouwd wordt, kunnen gezinnen ook effectief geholpen worden. Voor sommige ouders is een klein duwtje in de rug al voldoende, zijn ze op weg geholpen en is het niet nodig om grotere ondersteuning in te zetten.
- ▶ Het is belangrijk dat gezinnen die het moeilijk hebben ook in andere zaken ondersteund worden: de papierwinkel thuis, de onbetaalde rekeningen,... Dankzij de brugfiguur voelen ze zich ook gesterkt om zelf verdere stappen te zetten indien dit nodig blijkt.
- ▶ De huiswerkklas is zeker een belangrijke meerwaarde. Kinderen gaan er heel graag naar toe. Altijd volgen er positieve reacties. Andere kinderen vinden het ook niet vreemd dat sommige kinderen naar de huiswerkklas gaan met de bus. De brugfiguur informeert zich goed over het reilen en zeilen in de klas, het leersysteem dat toegepast wordt, zodat dit ook kan meegenomen worden naar de vrijwilligers van de huiswerkklas. Op die manier kunnen nog meer extra leerkansen aangeboden worden en is er een efficiënt gebruik van de beschikbare tijd.
- ▶ Als leerkracht heb je eigen verantwoordelijkheden en het is niet direct de taak om samen met ouders papieren in te vullen of andere praktische dingen te regelen. Het is een grote meerwaarde dat de brugfiguur dit opneemt.

Aanbevelingen naar een volgend schooljaar

Verduurzamen

De meeste brugfiguren zijn gestart of werken nog steeds met tijdelijke projectsubsiëring. Dit staat in fel contract met het kunnen werken op langere termijn.

Wat als de subsidies wegvallen? Hoe kunnen we de resultaten in beeld brengen zonder het project te verbranden, want het is vooral op vertrouwen gebaseerd. In die zin is er een duidelijke spanning: uitpakken met resultaten en het werken op maatschappelijke kwetsbaarheid enerzijds en anderzijds het beeld brengen van een brugfiguur die voor iedereen werkt en de drempel zo laag mogelijk houden.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Deze werking is niet goedkoop: 1,5 VTE. Het is moeilijk om rendement aan te tonen. Het is ook moeilijk om aan een buitenstaander resultaten zichtbaar te maken. Ook omdat het zo anoniem en in vertrouwen gebeurt, wat erg belangrijk is. In die zin is het moeilijk dit aan beleidsmakers in beeld te brengen en hen te overtuigen tot investeren.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Brugfiguur worden voor een gezin vraagt tijd. Een brugfigurenwerking uitbouwen is langetermijndenken. Projectmatige subsidiëring is in deze minder aangewezen.

Anje, brugfiguur Houthulst

De verderzetting zal de grootste uitdaging zijn. De aanpak zit goed in mekaar.

directie Wingene

Dergelijke initiatieven vragen veel tijd. Er dient hiervoor geld vrijgemaakt te worden. Men moet bereid zijn om te investeren op langere termijn.

CLB Tielt

Graag deze werking verder uitbouwen, continueren en structureel verankeren. Als kleine gemeente durven investeren in het aanpakken van kansarmoede is lovenswaardig. De strijd tegen kansarmoede is afhankelijk van de beleidskeuzes van lokale besturen. Je moet er onder andere kwantitatief bewijs kunnen leveren, tonen dat je de investering waard bent. Dat is een moeilijke balans tussen kwantiteit en kwaliteit.

CLB Torhout

Langetermijnvisie is nodig, niet onmiddellijk succes verwachten.

directie en ZOCO Houthulst

Erg belangrijk om na te denken over imago van de werking en hoe je je output toont. Voor brugfiguren is het ook belangrijk om na te denken over rapportering aan beleid. Niet alle beleidsverantwoordelijken zijn overtuigd van proactief werken. Je hoort reacties als "Waarom proactief benaderen?", "Waarom niet afwachten tot ze een vraag stellen?". Hoe reageer je daar goed op? Kan Samenlevingsopbouw ons daarin helpen?

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

Verdieping en verbreding van de werking met andere initiatieven

Voorbeelden van de huiswerkklas of een moedergroepje zijn een mooi initiatief om ouders sterker te maken en om preventief te werken.

CLB Tielt

Zoeken naar initiatieven die ouders samenbrengen. Hierdoor kunnen ouders elkaar leren kennen, ervaringen uitwisselen, de taal leren en op die manier ook sneller integreren. Nu blijven anderstaligen vooral in de eigen gemeenschap.

Piet, ZOCO scholen Zwevezele

De brugfiguur probeert ouders te overtuigen van het belang van kleuterparticipatie. Hierop moet en mag nog verder worden doorgegaan.

Joke, ZOCO Centrumschool Wingene

De structurele doorgroei van deze proactieve werkwijze naar de andere OCMW-dienstverlening kan verder verdiept worden en de methodiek kan uitbreiding krijgen. Ook met andere gemeentediensten kan de wisselwerking nog versterken.

Tom, OCMW-voorzitter Wingene

De link met de uitbouw Huis van het Kind. Meer afstemmen binnen de visie Brede School. Niet enkel inzetten op partnerschap school - sociaal huis, maar verder inzetten op toeleiding tot bijvoorbeeld verenigingen.

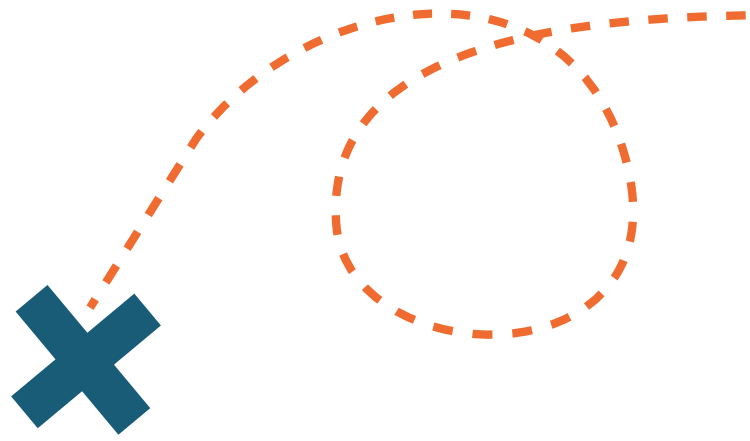
Bart, diensthoofd burger en welzijn Wingene

Leuke activiteiten voor kinderen zoals de Pretcarrousel zijn belangrijk en werken niet stigmatiserend. Voor ouders kan het een meerwaarde zijn door los contact met de brugfiguur en andere ouders. Op die manier hoor je ook noden van mensen. Zelf krijg ik ook deze uitnodiging maar gezien dit in de vrije tijd gebeurt, blijft het een opgave om dit er bij te nemen.

leerkracht Wingene

Brugfiguren zijn ook nodig buiten de schooltijd: brug vormen tussen het gezin en de vrije tijd is belangrijk.

vrijwilliger Wingene

Geografische uitbreiding

Uitbreiden van het project naar andere regio's zou een heel goede zaak zijn. De projecten leren van elkaar. De bijeenkomsten zijn verrijkend voor iedere deelnemer.

CLB Tielt

We hopen dat het project in Wingene andere gemeenten zal kunnen warm maken. We denken aan gemeenten zoals Torhout, Ichtegem, Eernegem, Koekelare, Kortemark,... waar eveneens verdoken armoede is. Het zou een evidentie moeten worden dat elke gemeente een brugfiguur heeft. Maar de centrumsteden lopen vaak met de grootste stukken van de koek weg, dit ten nadele van kleine landelijke gemeenten. Meer onderlinge samenwerking zou een piste kunnen zijn. Een studiedag voor gemeentebesturen is aangewezen.

CLB Torhout

Sowieso zouden we collega CLB's voorstellen dat ze met brugfiguren samenwerken omwille van de vrij snelle en laagdrempelige tussenkomsten in het gezin, zeker in regio's waar het hulpverleningsaanbod beperkt is.

CLB Veurne-Diskmuide-westkust

Professioneel ondersteuningsplatform voor brugfiguren

Voorzien in een professioneel ondersteuningsplatform voor de brugfiguren waar plaats is voor visieontwikkeling, intervisie, werkafspraken, coaching, vorming. Het lerend netwerk is een positief initiatief maar dit kan geen ondersteuningsplatform zijn voor de dagelijkse werking zoals het momenteel is samengesteld met een mix van actoren waarvan sommige wel en andere niet betrokken zijn, sommigen wel en anderen geen beroepsgeheim hebben. Er is nood aan een team of klankbordgroep, eventueel later als intervisiemoment tussen brugfiguren. Vorming voor brugfiguren is ook heel belangrijk in functie van kwaliteitsbewaking.

CLB Torhout

Dank aan alle mensen die over de brug kwamen

De brugfigurenwerking in zowel Wingene, Houthulst en Eeklo vraagt inzet en engagement van veel mensen. Brug zkt mens: zonder mensen worden geen bruggen gemaakt, ontstaat er geen verbinding en slaagt een brugfiguur ook niet in zijn of haar opdracht.

Via deze publicatie leerde je gaandeweg een diversiteit aan actoren kennen. Altijd waren veel mensen betrokken die naast hun 'dagelijkse' taak ook een niet onbelangrijke inzet realiseerden, op verschillende niveaus en fronten.

Waarvoor onze grote dank.

BRUGFIGUREN IN EEN LANDELIJKE OMGEVING

Een initiatief van

OCMW Wingene, scholengemeenschap Driespan
en Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen

met financiële steun van

Leader

in samenwerking met

OCMW Houthulst, stad/OCMW Eeklo en wijkcentrum De Kring,
SAM vzw, CLB Tielt en CLB Torhout.

September 2018

Auteur: Nancy Van Landegem

Redactieteam: Bart Beernaert, Tom Braet, Ides Depotter, Kirsten Kluppels,
Larissa Lippens, Annemieke Pieters, Nancy Van Landegem,
Lieven Verkest, Stijn Verkinderen.

Concept en eindredactie: WoordWerk Vanseventant

Illustratie en vormgeving: BlueFury

Druk: Drukkerij Hudders

Verantwoordelijke uitgever: OCMW-Wingene

BRUGFIGUREN IN EEN LANDELIJKE OMGEVING

een initiatief van

met financiële steun van

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

in samenwerking met

